บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. พยาบาลหัวหน้าฝ่ายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภาคเหนือ 17 จังหวัด แต่ละสำนักงานจะประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ 7 ฝ่าย กับ 1 งาน มีจำนวนหัวหน้าฝ่ายทั้งสิ้นประมาณ 119 คน ซึ่งมีความรู้พื้นฐานสาขาต่าง ๆ อาทิ พนักงานอนามัย หรือผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากหัวหน้าฝ่ายผู้มีความรู้พื้นฐานสาขาพยาบาลวิชาชีพเท่านั้น และมีจำนวนทั้งหมด 51 คน

2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายต่าง ๆ ที่มีพยาบาลเป็นหัวหน้าฝ่าย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ภาคเหนือ 17 จังหวัด ซึ่งได้จัดแบ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดออกเป็น กลุ่ม ก 5 จังหวัด กลุ่ม ข 6 จังหวัด และกลุ่ม ค 6 จังหวัด สุ่มตัวอย่างประชากรเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งได้ตัวอย่างประชากรดังนี้

กลุ่ม ก เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่ม ก 5 จังหวัด ศึกษาจากฝ่ายต่าง ๆ ที่มีพยาบาลเป็นหัวหน้าฝ่าย จำนวน 15 ฝ่าย แต่ละฝ่ายมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานในฝ่ายประมาณ 6 – 7 คน จำนวนประชากรกลุ่ม ก ทั้งสิ้น 90 คน ประมาณขนาดตัวอย่างประชากรตามตารางการสุ่มตัวอย่างของมอร์แกน (Morgan 1970 : 608) ได้ตัวอย่างประชากร เจ้าหน้าที่สาธารณสุขกลุ่ม ก จำนวน 75 คน แล้วทำการสุ่มเพื่อแจกแบบสอบถามโดยวิธี Simple Random Sampling

กลุ่ม ข เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่ม ข 6 จังหวัด ศึกษาจากฝ่ายต่าง ๆ ที่มีพยาบาลเป็นหัวหน้าฝ่าย จำนวน 18 ฝ่าย แต่ละฝ่ายมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานในฝ่ายประมาณ 4 – 5 คน จำนวนประชากรกลุ่ม ข ทั้งสิ้น 80 คน ประมาณขนาดตัวอย่างประชากรตามตารางการสุ่มตัวอย่างของมอร์แกน

(Morgan 1970 : 608) ได้ตัวอย่างประชากรเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่ม ข จำนวน 65 คน ทำการสุ่มเพื่อแจกแบบสอบถามโดยวิธี Simple Random Sampling

กลุ่ม ค เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่ม ค 6 จังหวัด ศึกษาจากฝ่ายต่าง ๆ ที่มีพยาบาลเป็นหัวหน้าฝ่าย จำนวน 18 ฝ่าย แต่ละฝ่ายมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานในฝ่ายประมาณ 3 – 5 คน จำนวนประชากร กลุ่ม ค ทั้งสิ้น 80 คน ประมาณขนาดตัวอย่างประชากรตามตารางการสุ่มตัวอย่างของมอร์แกน (Morgan 1970 : 608) ได้ตัวอย่างประชากรเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่ม ค จำนวน 65 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศของพยาบาลหัวหน้าฝ่ายมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 กิจกรรมการนิเทศที่หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติพร้อมทั้งข้อชี้บ่งของการปฏิบัติและอุปสรรคปัญหา จำนวน 30 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศของพยาบาลหัวหน้าฝ่าย ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 กิจกรรมการนิเทศของพยาบาลหัวหน้าฝ่าย จำนวน 30 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์พยาบาลหัวหน้าฝ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศด้านการวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ 2 ช่อง คือ

"ปฏิบัติ" กับ "ไม่ได้ปฏิบัติ" จำนวน 30 ข้อ ในข้อคำถามแต่ละข้อจะมีรายการของกิจกรรมการปฏิบัติและปัญหาอุปสรรคของแต่ละกิจกรรมพร้อมทั้งช่องว่างสำหรับเพิ่มเติม รวมได้แบบสัมภาษณ์ ด้านการวางแผน 8 ข้อ ด้านการปฏิบัติ 16 ข้อ และด้านการติดตามประเมินผล 6 ข้อ การสร้างเครื่องมือสำหรับสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการกระบวนการนิเทศงานทั่วไปและการนิเทศงานทางด้านสาธารณสุข ตลอดจนเทคนิคหรือแนวปฏิบัติของผู้บริหารระดับหัวหน้าฝ่าย พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหัวหน้าฝ่าย ผู้นิเทศงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

ขั้นที่ 2 ยกร่างแบบสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมกิจกรรมด้านการวางแผนการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการนิเทศและการปฏิบัติงานสาธารณสุข จำนวน 10 ท่าน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก) ผู้วิจัยพิจารณาแบบสัมภาษณ์โดยคัดเลือกข้อความที่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่านขึ้นไป เห็นตรงกันว่าใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ได้ รวมได้แบบสัมภาษณ์ 30 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ไปลองใช้ (Try out) กับหัวหน้าฝ่ายที่ไม่ใช่ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่าหัวหน้าฝ่ายสามารถเข้าใจคำถามในแบบสัมภาษณ์ได้ทุกข้อ ซึ่งแสดงว่า แบบสัมภาษณ์สามารถใช้การได้ตามวัตถุประสงค์

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศของหัวหน้าฝ่ายด้านการวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ยกร่างแบบสอบถามเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่าโดยใช้รายการข้อคำถามเช่นเดียวกับแบบสัมภาษณ์ กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ 5 คำตอบ คือ ดีมาก ดี ดีพอใช้ พอใช้ และควรปรับปรุง โดยมีเกณฑ์ในการตอบดังนี้

I16792469

การพิจารณาเลือกตอบ

ดีมาก หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีคุณภาพดีมาก เจ้าหน้าที่เกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่องานและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ

ดี หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีคุณภาพดี เจ้าหน้าที่เกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่องาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีปัญหาอุปสรรคสามารถแก้ไขได้

ดีพอใช้ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีคุณภาพดีพอใช้ เจ้าหน้าที่เกิดการเรียนรู้บ้างสามารถปฏิบัติงานได้ดีพอใช้ บางครั้งมีปัญหาอุปสรรคสามารถแก้ไขได้บ้าง

พอใช้ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีคุณภาพพอใช้ได้ บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ไม่เข้าใจหรือมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นบ่อย

ควรปรับปรุง หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมนั้นยังไม่มีคุณภาพหรือไม่มีการปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจงานไม่สามารถปฏิบัติงานนั้นได้ มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นเสมอ

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยง (Realiability) ของแบบสอบถามด้วยการนำไปสอบถามเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาช ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาหาความเที่ยงจำนวน 100 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .08

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทำการสัมภาษณ์พยาบาลหัวหน้าฝ่ายโดยใช้เครื่องมือชุดที่ 1 ในการสัมภาษณ์การปฏิบัติกิจกรรมแต่ละข้อผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตัดสินว่าหัวหน้าฝ่ายปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ เมื่อมีข้อชี้บ่งของการปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ สำหรับปัญหาอุปสรรคแต่ละข้อผู้วิจัยตัดสินว่ามีปัญหาหรือไม่โดยยึดตามความคิดเห็นของหัวหน้าฝ่าย

2. สุ่มตัวอย่างประชากรเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายที่มีพยาบาลเป็นหัวหน้าฝ่าย โดยวิธี Simple Random Sampling ให้ได้จำนวนทั้งหมด 205 คน แจกแบบสอบถาม (เครื่องมือชุดที่ 2) ให้ตัวอย่างประชากร (เจ้าหน้าที่สาธารณสุข) ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์พยาบาลหัวหน้าฝ่าย พร้อมทั้งรับแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน แบบสอบถามจำนวน 205 ฉบับ ได้รับคืน 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.60

<u>การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้</u>

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของพยาบาลหัวหน้าฝ่าย วิเคราะห์หาค่าความถี่ร้อยละ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศ วิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละของการปฏิบัติ แล้วเรียงลำดับ สำหรับปัญหาและอุปสรรค รวบรวมความถี่เป็นหมวดหมู่ แล้วเรียงลำดับมาก – น้อย

2. แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packing for The Social Sciences) ที่ศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามคำนวณเป็นค่าร้อยละ

2.2 หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่ม ก กลุ่ม ข และกลุ่ม ค ที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศของพยาบาลหัวหน้าฝ่าย

2.3 วิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กลุ่ม ก กลุ่ม ข และกลุ่ม ค โดยการทดสอบค่าเอฟ

สถิติที่ใช้

การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สามารถคำนวณได้จากสูตร

1. ร้อยละ = $\frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$

2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

ใช้สูตร $\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$

เมื่อ X = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร

3. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\Sigma(X - \bar{X})^2}{(n - 1)}}$$

เมื่อ ΣX = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัว

ΣX^2 = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N = จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ใช้สูตร $F = \frac{MSb}{MSw}$

(ประคอง กรรณสูต 2525 : 81) (วิเชียร เกตสิงห์ 2526 : 77 - 79)

ขั้นตอนการคำนวณ

$$SSb = n_1 (\bar{X}_1 - \bar{X}_t)^2 + n_2 (\bar{X}_2 - \bar{X}_t) + n_3 (\bar{X}_3 - \bar{X}_t)$$

$$SSw = (n_1 - 1) (S.D._1)^2 + (n_2 - 1) (S.D._2)^2 + (n_3-1) (S.D._3)^2$$

$$SSt = SSb + SSw$$

$$MSb = \frac{SSb}{k-1}$$

$$MSw = \frac{SSw}{N-k}$$

$$F = \frac{MSb}{MSw}$$

df = ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) ของค่า ตามสูตรนี้มีค่าเท่ากับ $k - 1$ และ $N - R$

F หมายถึง อัตราส่วนความแปรปรวน

MS หมายถึง ความเบี่ยงเบนยกกำลังสองเฉลี่ย (Mean Square)

SS หมายถึง ผลบวกของความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum Square)

b Subscription หมายถึง ระหว่างกลุ่ม (Between group)

W Subscription หมายถึง ภายในกลุ่ม (Within group)

t Subscription หมายถึง รวมกลุ่ม

n_1 , n_2, n_3 หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$, $\bar{X}_3$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

SD_1, SD_2, SD_3 หมายถึง ความเบี่ยงเบน กลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

k หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง กลุ่มตัวอย่างประชากรของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มรวมกัน

df หมายถึง ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณน้อยกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญ หมายความว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะแล้วไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณเท่ากันหรือมากกว่าค่า จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01, .05 หมายความว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's test for multiple comparisons) ต่อไป โดยใช้สูตรดังนี้

$$F = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^2}{MSw\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)(k - 1)}$$

เมื่อ $\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ คือค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม ที่ต้องการทดสอบความแตกต่าง

n_1, n_2 คือจำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

MSw คือความแปรปรวนภายในกลุ่มที่คำนวณไว้แล้ว

k คือจำนวนกลุ่มทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) ของค่า F ตามสูตรนี้มีค่าเท่ากับ k - 1 และ N - k

ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณน้อยกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มนี้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ถ้าค่า F ที่ได้จากการคำนวณเท่ากันหรือมากกว่าค่า F จากตารางที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย